

Управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської обласної державної адміністрації
Косівська районна рада та державна адміністрація
Яворівська сільська рада
Регіональний центр народного мистецтва «Гуцульська Гражда»
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва
Національний природний парк «Гуцульщина»
Громадська культурологічна організація «Спадщина»

РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ ГУЦУЛЬЩИНИ

*Матеріали науково-практичної конференції у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат»
20 вересня 2019 року*

“Писаний Камінь”

Яворів
2019

УДК 39 + 745 +908

Р 64

Редакційна колегія:

В.П. Лосюк – к.с.-г.н., директор РЦНМ «Гуцульська гражда» (відповідальний редактор); В.В. Гуменюк – к.б.н., вчений біолог, краєзнавець; В.В. Корпанюк – доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва, голова Івано-Франківського осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, заслужений художник України; Н.Є. Копер – к.г.н., заступник начальника відділу рекреації НПП «Гуцульщина»; Г.М. Юрчишин – к.а., професор, директор Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, заслужений архітектор України.

Р 64 Розвиток мистецьких осередків як засіб збереження етнокультури Гуцульщини: матеріали науково-практичної конференції у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат» (с. Яворів, Косівський район, Івано-Франківська область, 20 вересня 2019 року). – Косів:ПП «Писаний камінь», 2019 – 104 с.

ISBN 978-617-7436-10-1

Збірник включає широкий спектр аспектів відродження, розвитку та популяризації гуцульської етнокультури, зокрема шляхи відродження традиційного вівчарства, розвитку ліжникарства, як промоцію народних ремесел і популяризацію екологічного та культурного туризму, як засіб збереження традиційного господарювання, розвитку народних художніх промислів в контексті збереження етнокультури Гуцульщини.

Для науковців, викладачів, учителів, студентів, учнів і всіх, хто цікавиться гуцульською етнокультурою.

Матеріали учасників конференції подаються в авторській редакції.

© РЦНМ «Гуцульська гражда»
Автори, 2019, 2019

© Видавництво
«Писаний Камінь», 2019

ISBN 978-617-7436-10-1

УДК 911.3:338.48-6:7/8]:373:069(477.82-72)

РОМАН КАЧАРОВСЬКИЙ

*(Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки)*

НАДІЯ ЧИР

(ДВНЗ „Ужгородський національний університет“)

ІРИНА ЄРКО

ЗОЯ КАРПЮК

ОЛЕНА АНТИПЮК

*(Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки)*

ШКІЛЬНІ МУЗЕЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Анотація. Розвиток пізнавального туризму залежить від наявності різних його об'єктів. Серед них слід виділити шкільні музеї, як туристичні атракціїю з великим потенціалом, що набуває ще більшої ваги в межах утворених об'єднаних територіальних громад. Функціонування шкільних музеї забезпечує формування додаткових туристичних маршрутів, що піднімає туристичну привабливість громад, покращуючи її соціально-економічний стан.

Ключові слова: туризм, пізнавальний туризм, туристичні ресурси, шкільний музей, туристичний об'єкт, Волинська область.

Враховуючи прогресивний розвиток децентралізаційних процесів в кожній окремо взятій об'єднаній територіальній громаді (ОТГ) слід звернути увагу на будь-який наявний потенціал для розвитку туристичної галузі, що сприя-

тиме соціально-економічному зростанню громади. Можливості функціонування пізнавального туризму тісно пов'язані з наявністю історико-культурних туристично-рекреаційних ресурсів в ОТГ. Вони дозволяють зацікавити потенційних туристів культурними та історичними надбаннями нації, пізнати самобутні звичаї і обряди, дослідити життєпис видатних постатей цих земель. До переліку об'єктів культурної спадщини відносять (вони бувають національного та місцевого значення) пам'ятки археології, історії, містобудування та архітектури, монументального мистецтва, музеї та осередки народних художніх промислів. Сьогодні Волинська область налічує 51 громаду [4], кожна з яких має ряд навчальних закладів, у більшості з яких розміщені шкільні музеї, що можна вважати осередками пізнавального туризму в громаді. Нині серед музеїв, що є культурно-освітнім та науково-дослідним закладом, спрямованим на вивчення і збередження пам'яток природи, матеріальної і духовної культури та надбань історико-культурної спадщини виділяють історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, літературні, меморіальні, мистецькі, етнографічні, технічні, галузеві, тощо [6].

Шкільні музеї, що фактично є окремим підрозділом освітнього закладу, може поєднувати різні види музейних установ і керуються у своїй роботі Наказом Міністерства науки і освіти України від 22.10.2014 р. № 1195 «Про затвердження положень про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» [7]. Серед завдань викладених у Положенні дотичними до туристичної діяльності є: 1) розвиток її творчих інтересів до пошукової краєзнавчої, науково-дослідницької, художньо-естетичної та природоохоронної роботи; 2) вивчення, охорона і пропаганда пам'яток історії,

культури і природи рідного краю; 3) проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді та інших верств населення. На практиці шкільні музеї у своїй діяльності застосовують різноманітні форми використання музейної експозиції і фондкових матеріалів, що у поєднанні з направленістю музею створює потужну інформаційну картину для пізнавального туризму.

У об'єднаних громадах Волинської області функціонують такі шкільні музеї: в Устилузькій міській – музей прикордонної слави при ЗОШ I-III ст. м. Устилуг (Володимир-Волинський район), два у Іваничівській селищній – музей бойової слави „Пам'ять” при ЗОШ № 2 смт Іваничі, історична кімната-музей с. Мишів, (Іваничівський), п'ять у Павлівській сільській – етнографічний музей „Берегиня” с. Павлівка, краєзнавчий музей с. Колона, кімната-музей образотворчого мистецтва с. Жашковичі, кімната-музей бойової слави та музеї історії с. Милятин (Іваничівський), три у Литовезькій сільській – всі музеї історії села у сс. Заболотці, Литовеж, Мовники (Іваничівський), у Поромівській сільській – музей-кімната М. М. Корзонюка с. Бужанка (Іваничівський), у Ківерцівській міській – кімната-музей бойової слави при ЗОШ № 4 м. Ківерці (Ківерцівський), у Жидичинській сільській – історичні музеї при ЗОШ I-III ст. с.Жидичин, у Тростянецькій селищній – музею академіка Михайла Кравчука при ЗОШ I—II ст. с.Човниця (Ківерцівській), у Цуманській селищній – історичний музей с. Клубочин (Ківерцівській), у Поворській сільській – історичний музеї при ЗОШ I-III ст. с. Поворськ (Ковельський), у Війницькій сільській історична кімната-музей с. Губин (Локачинський), у Затурцівській сільській – кімната-музей В.Липинського при ЗОШ с. Затурці (Локачинський), у Привітненській сільській – історії села у сс. Колпитів, Линів (Локачинський), у Гіркополонківській – два історії села у сс. Лаврів,

Ратнів (Луцький), у Любешівській селищній – історії села у с. Велика Глуша (Любешівський), у Вишнівській сільській – історичний музей с. Штунь (Любомльський), у Рівненській сільській – два кімната-музей партизанської слави с. Гуца та етнографічна кімната-музей с. Забужжя (Любомльський), у Колківській селищній – історична кімната-музей при ЗОШ смт Колки (Маневицькій), у Прилісненській сільській – історичний музей с. Прилісне (Маневицькій), Заболоттівській сільській – музей історії с. Тур (Ратнівський), у Забродівській сільській – два музеї історії сіл сс. Замшани, Заброди (Ратнівський), Самарівській сільській – кімната-музей бойової слави с. Самари (Ратнівський), у Луківській селищній – військово-історичний музей «Пам'ять» Луківської ЗОШ I-III ступенів смт Луків (Турійський), у Турійській селищній – музей воїнів-афганців Турійської ЗОШ I-III ступенів смт. Турійськ (Турійський), у Шацькій селищній – прикордонна кімната-музей при ЗОШ смт Шацьк (Шацький)

У діючих ОТГ Волинської області налічується 36 шкільних музеїв. Найбільше їх у громадах Іваничівського району – 12, Ківерцівського і Ратнівського по чотири. Серед громад першість належить Павлівській (Іваничівський район) – п'ять, Литовезькій (Іваничівський) та Рівненській (Любомльський) по три. В інших громадах функціонують лише по одному шкільному музею [1-3, 5].

За профілями музеї розподілені таким чином: історичні: 32, (з них широкого історичного профілю 14, військово-історичні - 9, історії села чи навчального закладу - 5, історії особи – 4), краєзнавчі - 1, образотворчого мистецтва - 1,- етнографічні – 2.

Децентралізаційні процеси спонукають керівництво ОТГ на пошуки нових можливостей розвитку громади. Економічні тенденції вказують на посилення ролі туризму, зокрема пізнавального, у сприянні росту соціально-економічного добробуту

людей. Для цього необхідно віднайти можливості покращення розвитку пізнавального туризму як конкурентноздатного прибуткового виду туризму. Саме тут в нагоді стане наявна база шкільних музеїв, що дозволяє сформувати уявлення про природні, історичні (зокрема військових), культурних, автобіографічних, етнічні, фольклорні, та інші особливості громади. Включення експозицій цих музеїв до туристично-краєзнавчих маршрутів розширить можливості туризму в ОТГ.

Оцінивши розміщення шкільних музеїв можемо говорити про актуальність цього питання в сучасних умовах реформування держави і відповідно зміни пріоритетів розвитку соціально-економічного сектору держави.

Список використаної літератури

1. Антипюк О. В. Історико-культурні туристично-рекреаційні ресурси прикордонних з Білоруссю об'єднаних територіальних громад Волинської області / О. В. Антипюк, Р. Є. Качаровський, Л. Т. Чижевська, З. К. Карпюк // Матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи.», 27 червн. 2019 р. / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Банська Бистриця–Баку–Ужгород–Херсон–Кривий Ріг : Посвіт, 2019. – С. 240–242.

2. Вплив інтеграційних процесів між об'єднаними територіальними громадами Волинської області на розвиток її туристичної галузі / Качаровський Р., Чир Н., Антипюк О., Єрко І. // Матер. міжнар наук-практ. конф. «Туризм, географія, краєзнавство: актуальні проблеми теорії і практики»: (м. Тернопіль, 16-17 травн. 2019 р.). – Тернопіль: РВВ Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2019. – С. 50–56.

3. Волинь туристична : путівник. – К. : ТОВ „Світ Успіху”, 2008. – 364 с.

4. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/region/item>.

5. Карпюк З. Перспективи розвитку туристичного співробітництва прикордонних громад Волинської області / Л. Чижевська, Р. Качаровський, О. Антипюк // Матер. міжнар наук-практ. конф. «Туризм, географія, краєзнавство: актуальні проблеми теорії і практики»: (м. Тернопіль, 16-17 травн. 2019 р.). – Тернопіль: РВВ Терн. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, 2019. – С. 41–50.

6. Музейний простір Волині – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://volyn-museum.com.ua/publ/volinskij_kraeznavchij_muzej/dijalnist

7. Наказ Міністерства науки і освіти України від 22.10.2014 № 1195 «Про затвердження положень про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-14>

Kacharovskiy Roman, Chir Nadezhda, Karpyuk Zoya, Erko Iryna, Antipyuk Elena. THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE TOURISM DEPENDS ON THE VARIETY OF ITS OBJECTS.

These include school museums as tourist attractions with great potential, which are gaining even more weight within the established united territorial communities. The operation of school museums provides the formation of additional tourist routes, which raises the tourist attraction of communities, improving its socio-economic status.

Keywords. *tourism, cognitive tourism, tourist resources, school museum, tourist object, Volyn region.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «ВІДРОДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ВІВЧАРСТВА»

Гуменюк Василь

ВІВЧАРСТВО ГУЦУЛЬЩИНИ: ПОГЛЯД КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІЖНИКАРСТВА
ТА ІНШИХ НАРОДНИХ ПРОМИСЛІВ..... 3

Лесик Оксана, Похивка Марія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВЕДЕННЯ ОВЕЦЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ
НА БУКОВИНІ..... 8

Мартищук Микола

КОМПЕНСУВАТИ ВТРАЧЕНЕ. ШЛЯХИ ТА УМОВИ ВІДРОДЖЕННЯ
ПІРСЬКОКАРПАТСЬКОГО ВІВЧАРСТВА..... 13

СЕКЦІЯ «РОЗВИТОК ЛІЖНИКАРСТВА»

Веретко Оксана

«БАРВОГРАЙ» У ЯВОРОВІ – ПОЄДНАННЯ
ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНОСТІ 16

Громова Олена

ЛІЖНИКАРСТВО ГУЦУЛЬЩИНИ: ВИТОКИ, ОРНАМЕНТИКА,
ЕТАПИ ТА СЕКРЕТИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА 27

Приймак Йосип

РОЛЬ І МІСЦЕ НАРОДНОГО МАЙСТРА
У РОЗВИТКУ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ 34

Стеф'юк Роман

КОСІВСЬКЕ УЧИЛИЩЕ ПДМ У РОЗВИТКУ
ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ ГУЦУЛЬЩИНИ..... 38

Юрчишин Галина

РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ
ТА РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ..... 43

Ямборко Ольга

ЛІЖНИК І КОЦ ЯК ХУДОЖНІ ТКАНИНИ:
УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЯ ТА ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР
БАЛКАН І СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я 46

**СЕКЦІЯ «ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО
ТА КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ»**

<i>Антипюк Олена, Качаровський Роман, Чир Надія, Карпюк Зоя, Єрко Ірина</i>	
НАРОДНІ ХУДОЖНІ ПРОМИСЛИ ПОЛІССЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕТНОТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ОТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ).....	50
<i>Божук Тетяна, Гнилко Олег, Богданова Мілена</i>	
ВЕРХНЄ СИНЬОВИДНЕ – ОДИН ІЗ ЦЕНТРІВ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	58
<i>Горин Ірина</i>	
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	63
<i>Гостюк Зоряна</i>	
ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ С. ЯВОРІВ (ПОКУТСЬКІ КАРПАТИ)	68
<i>Качаровський Роман, Чир Надія, Єрко Ірина, Карпюк Зоя, Антипюк Олена</i>	
ШКІЛЬНІ МУЗЕЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ	74
<i>Ситник Олексій, Хлевнюк Ольга</i>	
ГАЙВОРОНСЬКИЙ РАЙОННИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ ЯК ЦЕНТР РОЗВИТКУ КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ	80
<i>Чир Надія, Антипюк Олена, Качаровський Роман, Карпюк Зоя, Єрко Ірина</i>	
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ПРИКОРДОННИХ ОТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	89

Науково-популярне видання

РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ ГУЦУЛЬЩИНИ

Матеріали науково-практичної конференції
у рамках проведення Міжнародного мистецького форуму «Барви Карпат»
20 вересня 2019 року

“Писаний Камінь”

Яворів

2019

Відповідальний редактор: Василь Лосюк
Компютерна верстка: Віталій Стефурак
Дизайн обкладинки: Йосип Приймак

Видруковано в ПП “Писаний Камінь”
Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083
Івано-Франківська обл., м. Косів,
вул. Незалежності, 28.
Тел: 067 342 07 47
E-mail: Evrika-pk@ukr.net

Підписано до друку 24.12.19. Формат 60x84\16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 6,05. Обл.-вид. арк. 3,74.
Тираж 500 прим. Замовне 521.